

شاعران فوتبال

فوتبالیست‌های باهوش و نابغه در لحظات حساس، همیشه یک ابتکار در آستین دارند که بیشتر شبیه یک اثر هنری است تا ورزش، خلاقیتی که به‌نام‌شان ثبت می‌شود؛ در این پرونده به سراغ خالقان لحظات شاعرانه فوتبال رفتیم

سید مصطفی صابری | روزنامه‌نگار

پرونده

فوتبال را دوست داریم چون مملو از هیجان است، چون پر از شور است، چون در لحظه ممکن است جای برنده و بازنده‌اش عوض شود. چون اتفاقات جذاب در آن رقم می‌خورد. فوتبال را دوست داریم چون قابل پیش‌بینی نیست. مثل فینال جام ۲۰۰۶ که زیدان در آن لحظات حساس پنالتی را چپ زد. مثل زمانی که رونالدو پنیو در محاصره چند بازیکن بود و از ترفند فریبنده‌اش استفاده می‌کرد یا مثل دفع توپ هیگوئیتا به‌روش عقربی که همین دو روز پیش به شکل ساده تری توسط حامد لک دروازه‌بان مس رفسنجان تکرار شد. هر چند حامد لک تخصص و استمراری در این کار ندارد و کاملاً تصادفی توپ پشت سرش افتاد و او هم یک ضربه عقربی جالب زد تا بعد از مدت‌ها در لیگ‌مان شاهد یک حرکت غافل‌گیرانه و جالب باشیم. حرکاتی که نمونه‌های بین‌المللی‌اش اتفاقی و جرقه‌ای نیست و بارها تکرار می‌شود تا حسایی لذت ببریم. مثل وقتی که حس می‌کنیم مودریچ هیچ‌راهی برای رساندن توپ به مهاجم ندارد اما او با ضربه بیرون پای عجیبی همرا غافل گیر می‌کند. مثل تغییر مسیرهای شگفت‌انگیز کریس رونالدو که گاهی دوربین را جامی گذارد یا در نمونه‌های قدیمی‌اش حرکت رولت مارادونا، در بیل کشویی گارینشا و لایچی‌زدن‌های پله. اصلاً فوتبال را دوست داریم چون هم ورزش است، هم سرگرمی، هم صنعت، هم هنر. لحظات هنری‌اش می‌شود ضربات آزاد بکام و پیرلو یا قیچی برگردان‌های فان‌باستن و... در این پرونده مروری داریم بر همه خلاقیت‌های ویژه‌ای که مثل یک تابلوی نقاشی در ذهن‌مانندگار شدند، مثل یک شعر پر از احساس و لطافت هستند و خالقانش را می‌شود شاعران فوتبال نامید. می‌خواهیم بدانیم این لحظات زیبارامد یون چه کسانی هستند؟

پنالتی چپ

چه کسی؟ آنتونین پاننکا

در جام ملت‌های ۱۹۷۶ میلادی آنتونین پاننکا هافبک گمنام چک، تصمیم گرفت برای اولین بار در یک مسابقه رسمی و مهم پنالتی را مقابل دروازه‌بان قهار تیم آلمان غربی به‌صورت چپ بزند. جایزه این شجاعت، شهرت عجیب اوست. پاننکا بدون آن‌که نقش زیادی در فوتبال جهان داشته باشد اسمش هم‌ردیف بزرگان می‌آید. به‌خصوص هروقت در یک لحظه حساس پنالتی چپ زده می‌شود. بعد از پاننکا، پیرلو، توتی، زیدان و بازیکنان بزرگ دیگری هم بودند که این روش پریسکر را برای زدن پنالتی انتخاب کردند.

چرخش کرویوفی

چه کسی؟ یوهان کریوف

بود. او حرکتی را به فوتبال اضافه کرد که همیشه به‌نامش ماندگار شد. یوهان کبیر در کناره‌های زمین توپ را به‌طور معمول با پای راست جلو می‌داد، دست چپ را حائل می‌کرد و در حالی که گارد سانتر می‌گرفت مدافع حریف را با یک سرتوپ تماشایی می‌فرستاد قاطعی باقالی‌ها. فیزیک خاص، قد بلند و هوش محیطی بالا به کریوف اجازه می‌داد به راحتی با روح و روان حریف بازی و از تماشاگران دلبری کند.

حقه او کوچابی

چه کسی؟ اوکوجا

بازیکن خوش تکنیک نیچریه در دهه ۹۰ میلادی یک فوت کوزه‌گری جالب برای عبور دادن توپ از مقابل بازیکن حریف داشت. او وقتی در گوشه‌های زمین یا کنار خط طولی گیر می‌کرد یک شوک کوچک به توپ وارد می‌کرد، وقتی بازیکن حریف به واسطه این شوک کمی حرکت می‌کرد او کوچا به راحتی و خیلی نرم پایش را زیر توپ می‌برد و توپ را از بالای سر حریف رد می‌کرد، گاهی با این حرکت چرخش انجام می‌داد و در مواردی هم توپ را به جلو هدایت می‌کرد. فراموش نکنید او کوچا مثل تمام فوتبالیست‌های آفریقایی بدن ورزیده‌ای داشت که باعث می‌شد در کورس دو نفره و... برتری فیزیکی داشته باشد و برای همین راحت می‌توانست از این حربه استفاده کند.

چاپتو

چه کسی؟ کریس رونالدو

هیچ کس مثل

کریس رونالدو

در حرکت با

سرعت بالا

نمی‌تواند

این کار را انجام

دهد. کریس با حرکت چاپتو همزمان هم سرتوپ می‌زند تا مدافع حریف را گمراه کند، هم به‌نحوی این کار را انجام می‌دهد که سرعت خودش و توپ کم نشود و مسیرش هم خیلی ناگهانی تغییر کند. پیش‌بینی این‌که کریس چه‌مانی این کار را انجام خواهد داد برای مدافعان حریف دشوار است و شکل انجامش هم چنان کامل و بی‌نقص است که حریف کاملاً به سمت سرنوشت‌نازهای می‌رود. کریس کار را با هر دو پا و البته بیشتر اوقات به سمت عرض زمین انجام می‌دهد.

ضربه عقربی

چه کسی؟ رنه هیگوئیتا

دروازه‌بان معروف و گیسو پریشان تیم ملی کلمبیا اگر به‌خاطر ماجرای قاچاق مواد و زندان توی چشم نبود و حتی اگر بازی‌های

درخشانش در جام جهانی ۹۰ هم نبود، به‌خاطر همین یک حرکت برای همیشه معروف می‌ماند. اولین بار در ورزشگاه ویملی لندن و در بازی حساسی مقابل انگلستان، توپ ساده‌ای را که می‌شد به راحتی دفع کرد با ضربه‌ای که بعداً به ضربه عقربی معروف شد از دروازه دور کرد تا حسایی به چشم بیاید. حامد لک در روز سه‌شنبه با یک پا عقربی زد و برای همین حرکتش مقابل هیگوئیتا معمولی محسوب می‌شود.

حقه ماتئوس

چه کسی؟ لوئیس مانتوس

هنوز خیلی‌ها ماتئوس را بهترین و کامل‌ترین هافبک دفاعی تاریخ می‌دانند. هر چند لوئار مثل هافبک‌های امروزی تکل نمی‌زد و اهل بازی تخریبی نبود

اما به تیم نظم می‌داد، قدرت رهبری بالایی داشت و همین بس که در فینال جام ۹۰ و مقابل مارادونا پیروز شد و جام قهرمانی را به‌عنوان کاپیتان بالای سر برد. یکی از ترندهای جذاب ماتئوس تغییر جهت‌های جالب از کناره‌ها به سمت مرکز و شوت‌های ناگهانی بود. گل‌های او در جام ۹۰ به‌خصوص گلی که به یوگسلاوی زد تا مدت‌ها تیتراژ برنامه‌های ورزشی کشورمان هم بود.

استپ‌آور یا پا عوض کردن

چه کسی؟ رونالدو

بالایی سرمهاجمان بیاورد که ندانند چه واکنشی نشان دهند. او سرعت‌خیره‌کننده، تکنیک بالا و هوش سرشاری داشت برای همین می‌توانست از هر خط دفاعی عبور کند. گاهی حس می‌شد خود رونالدو هم نمی‌داند چه‌زمانی می‌خواهد واقعا توپ را لمس کند. هر قدر هم مدافعان سعی می‌کردند مقابل او ایستاد باشند تا پای تکیه‌گاه‌شان جور نباشد که او از سمت دیگر فرار کند، امارقص پای سریع و ناب او هر مدافع باتجربه‌ای را فریب می‌داد. این روزها کینگزلی کومن وینگر فرانسوی با یرن چشمه‌هایی از جادوی رونالدور اجرا می‌کند.

رولت زیدانی

چه کسی؟ زیدان

هر چند رولت یا به‌قول ما ایرانی‌ها دربیل زیدانی به‌نام کاپیتان بی‌همتای تیم ملی فرانسه معروف شده، اما مارادونا بود که با گذاشتن کف پا روی توپ و چرخش ۳۶۰ درجه مدافعان را محو می‌کرد. با پیشرفت تکنیک‌های تصویربرداری، زوم و صحنه آهسته، وقتی زیدان این حرکت را اجرا کرد چنان همه به شفع آمدند که به‌نام زیدان ثبت شد. هر چند بعد از او هم زولا مهاجم تیم ملی ایتالیا این کار را با ظرافت جالبی انجام می‌داد اما حُسن زیدان این بود که مهارتش را در رقابت‌های حساسی مثل جام‌جهانی بروز می‌داد که مخاطب بیشتری دارد.

تریولا یا کات بیرون پا

چه کسی؟ کواریشما

ما به ضربات کات‌دار و قوسی که با بیرون پا زده می‌شود کواریشمایی می‌گوییم، دقیقاً مثل گلی که کواریشما در جام ۲۰۱۸ به تیم ملی مازد. هر چند تریولا با بیرون پا تخصص او بود اما لوکا مودریچ هم در ارسال پاس از این ترفند استفاده می‌کرد. هر دو بازیکن وقتی توپ روی پای مخالف‌شان بود به جای مکث، سرتوپ زد و تغییر جهت، سعی می‌کردند پاس یا شوت‌شان را با بیرون پای موافق بزنند. ضرباتی مورب و دیدنی که متأسفانه یکی از بهترین‌هایش درون دروازه بیرانوند قرار گرفت تا تیم ملی مادر جام ۲۰۱۸ از صعود به دور بعدی بازماند.

دربیل کشویی

چه کسی؟ پوشکاش

فرانس پوشکاش مجارستانی را با حاشیه‌های مربوط به تغییر ملیت و گل‌های زیبایش می‌شناسیم. او قبل از علی‌دایی رکورددار گل‌های ملی بود و هنوز هم جایزه‌ای به‌نام او وجود دارد که هر ساله توسط فیفا به زنده زبیا تریزین گل سال اهدا می‌شود. اما پوشکاش فراتر از این چیزها مبتکر دربیل‌های کشویی ریزی بود که باعث می‌شد توپ در مالکیت خودش بماند و فرصت گلزنی در هجده قدم برایش فراهم شود. روش پوشکاش که بعداً توسط داوور شوکر، زیدان، مسی، رونالدوی برزیلی و حالا نیمار و امباپه هم استفاده می‌شود، گذاشتن پا روی توپ و کشیدنش به سمت بهتری بود که مدافع را گمراه کند و بازیکن را در موقعیت بهتر گلزنی قرار دهد.

ساندویچ کردن توپ

چه کسی؟ بلانکو

یک روش جالب برای فراری دادن توپ از بین دو مدافع که بلانکو

مهاجم تیم ملی مکزیک در دهه ۹۰ میلادی از آن استفاده کرد و متأسفانه چندان توسعه پیدا نکرد. بلانکو وقتی گوشه زمین بین دو بازیکن گیر می‌کرد توپ را بین دو پایش ساندویچ و با یک پرش آن را از بین دو مدافع خارج می‌کرد. ساده و راحت اما چشم‌نواز.

لایچی

چه کسی؟ پله

پله خونسرد و خوش‌فکر و بازی می‌کرد، برای همین اول صبر می‌کرد مدافع به سمتش بیاید و او در یک لحظه وقتی مدافع پایش را برای تصاحب توپ دراز می‌کرد خیلی نرم به او لایچی می‌زد. خاستگاه فوتبال ما گل کوچک و بازی‌های فانتزی در محلات است برای همین کارهایی مثل لایچی‌زدن خیلی جذاب است اما در فوتبال دنیا چندان پرکاربرد نیست.

کات داخل پا

چه کسی؟ بکام

دیوید بکام سلطان بی‌چون و چرای ضربات ایستگاهی بود. برخلاف امثال روبرتو کارلوس و رونالد کومان که از بیرون پا برای زدن ایستگاهی‌های قدرتمند استفاده می‌کردند، بکام با داخل پای راستش ضربات دقیق و محکمی می‌زد. بعدها آندرا پیر لو هافبک وسط تیم ملی ایتالیا این مسیر را ادامه داد. اما هنوز هم بکام را باید بهترین ایستگاهی زن دانست. الکس فرگوسن درباره بکام می‌گوید: «مردم طوری درباره ضربات او صحبت می‌کنند انگار معجزه کرده، در حالی که صدها بار یک ضربه را تمرین کرده تا به آن شکل بزنند».

پاس تو در

چه کسی؟ ژاوی

وسط باهوش می‌خواست که در لحظه درست، با نیوئش مهاجم را درون محوطه جریمه صاحب موقعیت کند و فرمانده این ارکستر باشکوه ژاوی بود. هر بار که به پاس‌های تو در یا به اصطلاح در عمق او نگاه کنیم به شدت ساده به نظر می‌رسد؛ اما این که چطور، در چه لحظه‌ای، با چه شدتی و با چه درکی از مهاجم خودی چنین پاسی بدهی، هنری بود که ژاوی داشت. هر چند مسی هم شمه‌هایی از توانایی در پاس دادن را بعدها بروز داد؛ اما همچنان ژاوی سلطان پاس‌های خارق‌العاده است.

گل رباح مجاری

چه کسی؟ رباح ماجر

هم وقتی بازیکنی در محوطه جریمه به‌جای استپ و چرخش، در لحظه با پشت پا گل می‌زند می‌گویند گل

ZENDEGI-SALAM

ضمیمه روزنامه خراسان

پنج شنبه ۲۰ بهمن ۱۴۰۱
۱۸ رجب ۱۴۴۴ ۹ فوریه ۲۰۲۲
شماره ۲۱۱۵۰

۳۳۷۰

الاستیکو

چه کسی؟ رونالدو پنیو

هروقت صحبت از یک حرکت خاص در فوتبال می‌شود ذهن همه سراغ رونالدینیو و حرکت معروفش یعنی الاستیکو می‌رود. این حرکت توسط بازیکنان زیادی در فوتبال استفاده شده بود اما هیچ کس مثل رونالدینیو نمی‌توانست آدرس اشتباه به بازیکن حریف بدهد. او با خونسردی تمام کمی توپ را به راست متمایل می‌کرد و وقتی مدافع حریف بدن می‌گذاشت در کسری از ثانیه که فقط تصاویر آهسته گویای ظرافت و زیبایی آن بودند جهت توپ را عوض می‌کرد تا بازیکن حریف در افاق محو شود. بعد از رونالدینیو، تیاگو، پوگبا و خیلی‌های دیگر دربیل الاستیکویی زدند اما نمونه خویش را بین امروزی‌ها هموطن رونالدینیو یعنی نیمار انجام می‌دهد.

رباح مجاری زده. بد نیست بدانید این نوع گل‌زدن در بین هواداران فوتبال کشور ما خیلی خاص و پرطرفدار است و در دنیا چندان به این نام شناخته نمی‌شود.

رابونا

چه کسی؟ ایفانتنه

وقتی یک بازیکن برای دربیل، سانتر یا حتی گلزنی ناگهان پای مخالف توپ را پشت پای جلوی توپ ببرد و ضربه ناگهانی به آن بزند یک شوت پایاس رابونایی زده. این شیوه از ضربه به توپ هم ابتکار یک بازیکن گمنام به‌نام ریکاردو ایفانتنه است که هیچ ربطی به اینفانتینیور رئیس فیفا ندارد. بازیکنان بزرگ به‌طور معمول از رابونا استفاده نمی‌کنند چون دقت لازم را ندارد اما اگر ضربه رابونایی بگیرد خیلی زیبا می‌شود.

قیچی برگردون

چه کسی؟ فان باستن

او هوگوسانچز مکزیکی تا فان باستن هلندی، بازیکنان بزرگی بودند که گل‌های

آکرو باتیکی را زدند که در کشور ما به قیچی برگردون معروف است. اما فان باستن این شانس را داشت که با حضور در جام‌ملت‌های اروپای ۱۹۸۸ و بعدها تیم رویایی میلان اینتالیا با چنین گلزنی‌هایی بهترین زنده گل‌های آکرو باتیک جهان باشد و ابتکارش را به نام خودش تمام کند. فان باستن قامت بلند و ورزیده‌ای داشت، خوب روی هوا بلند می‌شد و خوراکش چنین گل‌هایی بود. پله هم در فیلم «قرار به سوی پیروزی» یک برگردان زیبا زد که هنوز در خاطر ماست.

اورلیو

چه کسی؟ مارکو تادی

این حرکت رکتیکی از رابونا و دربیل رونالدینیو است که به سبک سالی بازها توسط مارکو، هافبک سابق رم ایتالیا انجام می‌شد. برای این تکنیک دشوار که نمونه‌اش کم دیده شده باید توپ را با داخل پا به سمت پشت پای دیگر برد و بعد با حرکتی مشابه رابونا یک تغییر جهت ایجاد کرد تا مدافع حریف افسردگی بگیرد. البته توپ‌های کوچک‌تر سالن و شرایط خاص فوتسال، به سالی بازها به‌خصوص بازیکنان تیم ملی فوتسال کشورمان اجازه می‌دهد این حرکت را به زیبایی انجام دهند اما مشابهش در حد یک جرقه گاهی در چمن ظهور می‌کند.

لا کروکتا یا په‌پا دویا

چه کسی؟ آندرس اینیستا

البته اینیستا مبتکر په‌پا دویا نبوده؛ اما این تکنیک جالب را به بهترین شکلش انجام می‌داد. هافبک باهوش بارساو تیم ملی اسپانیا مهارت خاصی برای خارج شدن از بازی فشرده و پرس حریف داشت. به‌خصوص وقتی دفاع یا هافبک تیم مقابل روی پایش تکل می‌زد او با په‌پا دویا بازیکن را از مقابل محو می‌کرد. زوج رویایی ژاوی در خط هافبک بارسااز معدود بازیکنانی بود که می‌توانست همدفند از این تکنیک استفاده کند و حتی به کمک آن پاس بدهد.